

Leksykon teologii fundamentalnej, red. M. Rusecki, K.Kaucha, I.S. Ledwoń, J. Mastej, Lublin – Kraków 2002, ss. 1429

Jan Paweł II powiedział, że jest „strażniczką tożsamości chrześcijaństwa”, która strzeże nadprzyrodzonego wymiaru Objawienia Bożego i Kościoła oraz uzasadnia ich wiarygodność, aby przeżyciu powierzenia się Bogu w wierze nadać osobowe, a więc także rozumne podstawy. Teologia fundamentalna, bo o niej mowa, jawi się więc nie tylko jako dyscyplina, która po Soborze Watykańskim II odnalazła na nowo trwałe miejsce w nauczaniu Kościoła. Jej wrażliwość na współczesne procesy przemian świadomości związane z pluralizmem wartości, kultur i religii, ale też z duchem tolerancji i dialogu sprawia, że od kilkudziesięciu lat jest w stanie permanentnego rozwoju i twórczych poszukiwań.

O potrzebie teologiczno-fundamentalnej refleksji świadczy zainteresowanie i rosnąca ilość publikacji o charakterze podręcznikowym i monograficznym. Wspomnieć warto choćby *Dizionario di Teologia Fondamentale* opracowany przez międzynarodowy zespół autorów pod redakcją R. Latourelle’a i R. Fisichelli, który ukazał się w 1990 roku we Włoszech i szybko zyskał szerokie uznanie teologów. Brakowało natomiast na gruncie polskim dzieła encyklopedycznego, które w sposób całościowy i możliwie szeroki prezentowałoby problematykę, stan badań i kierunki rozwoju tej dyscypliny nauki. Podjęty przed kilku laty

ambitny zamiar przygotowania takiego kompendium doczekał się realizacji. Zainteresowani otrzymują *Leksykon teologii fundamentalnej* opracowany przez polskich teologów, zwłaszcza fundamentalnych, co potwierdza nie tylko dynamizm i prężność rodzimego środowiska, ale jego wysokie kwalifikacje merytoryczne niezbędne przy podobnych przedsięwzięciach naukowych.

Uwagę użytkownika absorbują następujące składowe elementy struktury formalnej, które zawierają ważne informacje pozwalające sprawnie i efektywnie korzystać z rekomendowanej publikacji. Strukturę Leksykonu przedstawia i objaśnia obszerny wstęp napisany przez redaktora naczelnego ks. prof. M. Ruseckiego. Następnie zamieszczono specjalne przesłanie Jana Pawła II skierowane do uczestników II Międzynarodowego Kongresu Teologii Fundamentalnej w Lublinie w 2001 r. To jedna z najbardziej znaczących jakościowo wypowiedzi papieskich, która bezpośrednio odnosi się do teologii fundamentalnej, aby przypomnieć tożsamość i sformułować jej zadania, jakie ma do spełnienia w życiu współczesnego Kościoła. Hasła przedmiotowe i osobowe stanowią właściwą zawartość Leksykonu, po których znajdujemy jeszcze skorowidz haseł oraz wykaz autorów, którzy je opracowali.

O wartości Leksykonu decyduje przede wszystkim bogactwo haseł przedmiotowych oraz problemowy, ale też syntetyczny i wszechstronny zarazem sposób ich prezentacji. Struktura pojedynczego hasła obejmuje zazwyczaj wyjaśnienie pojęć, zarys historyczny omawianego zagadnienia, jego biblijne źródła, a także – co niezwykle cenne – rozwój doktryny w kontekście kierunków teologicznych, które wywarły wpływ na jego kształtowanie. Uważny czytelnik znajdzie też niezbędne informacje bibliograficzne z zakresu literatury przedmiotu, jak również 163 odsyłacze poszerzające rozumienie wielu pojęć.

Strona merytoryczna prezentuje obszerny kompleks zagadnień związanych bezpośrednio z głównym przedmiotem badań teologii fundamentalnej. Charakterystyczna refleksja nad Objawieniem i Kościołem prowadzona w aspekcie uzasadniania ich wiarygodności i nadprzyrodzonego charakteru znalazła swoje dogłębne omówienie i reprezentację w blisko 300 hasłach, nie wyczerpała jednak przedmiotowej różnorodności i bogactwa *Leksykonu*. Obok klasycznej problematyki chrystologicznej i eklezjologicznej opracowano także, chociaż w znacznie węższym zakresie, zagadnienia religioznawcze, ekumeniczne i misjologiczne, pośrednio tylko związane z teologią fundamentalną.

Na szczególną uwagę zasługuje szeroko omówiona i potraktowana w nowatorski sposób warstwa metodologiczna teologii fundamentalnej. Słusznie bowiem zauważono, że dynamika współczesnych poszukiwań i specyfika argumentacyjna tej dyscypliny przejawia się w konstruowaniu nowych metod uzasadniania dostosowanych do mentalności współczesnego człowieka. Wyprowadzone ze zbawczego przesłania wartości, jak na przykład dobro, nadzieja czy prawda, służą następnie jako punkt wyjścia dla wypracowania nowej argumentacji, która wzmacnia wiarygodność objawienia się Boga i w jeszcze większym stopniu kształtuje przekonania człowieka. Stąd obok haseł dotyczących klasycznych i wciąż aktualnych metod teologii fundamentalnej znajdujemy także interesujące prezentacje nowych sposobów uzasadniania przy wykorzystaniu argumentu bonatywnego, sperancyjnego, werytatywnego i wielu innych.

Dobrze się stało, że redaktorzy Leksykonu przyjęli rozszerzoną formułę opracowania 166 haseł osobowych. Dzięki temu zabiegowi możemy poznać biogramy, kierunki badaw-

czych zainteresowań oraz publikacje także tych teologów z całego świata, którzy aktualnie współtworzą i wyznaczają kierunki rozwoju teologii fundamentalnej. Obok wielkich postaci wielowiekowej tradycji teologicznej Kościoła swoje miejsce znaleźli również przedstawiciele kilku pokoleń polskich teologów fundamentalnych. Wystarczy przejrzeć indeks autorów, którzy opracowywali hasła *Leksykonu*. Nieodparcie nasuwa się wówczas przekonanie, że z twórczej pracy nestorów tej dyscypliny wyrósł już niemały zastęp młodych teologów, którzy przejęli ich intelektualne dziedzictwo.

Polskie środowisko teologiczne z satysfakcją może się poszczycić unikatową w skali kraju pozycją wydawniczą, jaką jest *Leksykon teologii fundamentalnej*. To znak urzeczywistnienia się dawno powziętych zamierzeń, ale też udana próba zarejestrowania osiągnięć i zdobyczy tej dziedziny nauki, której jakość i dynamizm posoborowych przemian nie ma sobie równych w historii. Wydawać by się mogło, że ogrom i specjalistyczny charakter materiału erudycyjnego, jakiego dostarcza *Leksykon*, może służyć wyłącznie profesjonalistom. Tymczasem właśnie wymienione zalety sprawiają, że z tego encyklopedycznego źródła wiedzy o teologii fundamentalnej może zaczerpnąć zarówno ambitny student teologii, jak i osoba głęboko zainteresowana wiarygodnością chrześcijaństwa.

Elżbieta Dołganiszewska